

SAMODZIELNOŚĆ PRZEDSZKOLAKA

Mianem przedszkolaka w Polsce określamy dzieci pomiędzy trzecim a szóstym rokiem życia. Najważniejszym osiągnięciem tego okresu jest dążenie dziecka do samodzielnego podejmowania różnych działań. Dziecko dąży do poznawania i odkrywania świata oraz innych ludzi. Posiada silną potrzebę odczuwania siebie samego jako podmiotu własnych działań i przeżyć.

W aktywności przedszkolaka wyodrębnić można następujące formy działalności:

- a) **zabawa spontaniczna bądź kierowana**, podczas której dziecko nabywa różnych sprawności, rozwija swoje zainteresowania, wykazuje jakieś określone preferencje, rozwija twórcze myślenie, uczy się podejmowania decyzji, określonych norm społecznych i współdziałania z innymi;
- b) **praca** – czyli zakres obowiązków uwzględniających możliwości rozwojowe malca, np. odkładanie po zabawie zabawek w wyznaczone do tego celu miejsce;
- c) **nauka** – proces zorganizowany, zaplanowany przez osoby dorosłe, w którym dziecko jest poddawane określonym wpływom wychowawczym i edukacyjnym (np. zajęcia w przedszkolu, zasady wychowawcze stosowane przez rodziców, normy moralne czy społeczne, wpajane dziecku przez znaczące dla niego osoby dorosłe).

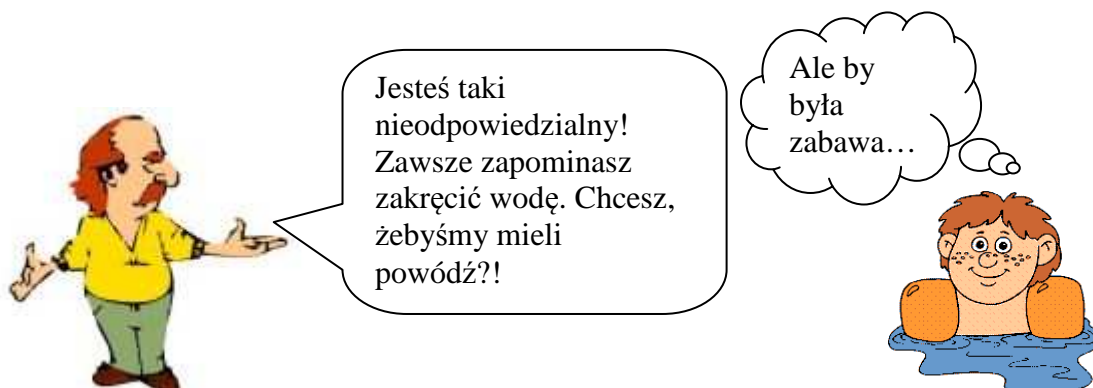
Wszystkie wspomniane wyżej aktywności są okazją do tego, aby uczyć przedszkolaka samodzielności, zarówno tej rozumianej jako umiejętność poradzenia sobie w danej sytuacji nieprzekraczającej jego umiejętności, jak i takiej, w której dziecko może nabyć kolejną sprawność wynikającą z jego wieku rozwojowego. I tak np. trzylatek może odnieść talerzyk po posiłku do zlewu, bądź odłożyć go do zmywarki, ale z pewnością nie powinien jej włączać. Z kolei sześciolatek jest już w stanie przygotować sobie kanapki na drugie śniadanie. Tworzenie dzieciom przestrzeni do podejmowania własnej aktywności, a tym samym niewyręczanie ich, sprzyja ogólnemu rozwojowi i satysfakcji płynącej z pojawiających się sukcesów. Uczenie dziecka samodzielności nie ma na celu postawienia go w roli życiowego bohatera, radzącego sobie ze wszystkim. Dziecko nawet najbardziej samodzielne nadal będzie potrzebowało uwagi i aprobaty ze strony swoich najbliższych. Aprobaty wyrażonej poprzez słowa i gesty zachwyty oraz czułości.

Poniżej proponuję kilka praktycznych sposobów, które pomogą Państwu w nauce samodzielności waszego dziecka i nie pozbawią go dobrego kontaktu z wami.

Aby zachęcić dziecko do samodzielności:

- **opisz to, co widzisz** - zamiast strofować przedszkolaka za to, co robi niezgodnie z naszymi oczekiwaniami.

ZAMIAST

OPISZ, TO CO WIDZISZ

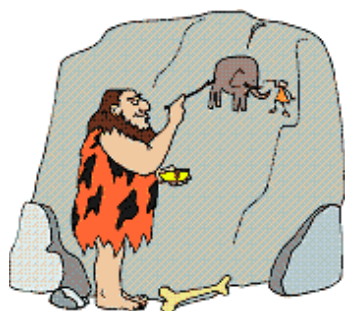

Dzieci, woda w wannie za chwilę się przeleje.

- **udziel informacji** – zamiast używania przemocy słownej, fizycznej, czy emocjonalnej, wyjaśnij dziecku jak lub gdzie powinien to zrobić .

ZAMIAST

Jeżeli jeszcze raz złapię cię na pisaniu po ścianach, to dostaniesz lanie!

UDZIEL INFORMACJI

Ściany nie są do pisania.
Do tego służy papier.

- **zaproponuj wybór** – w sytuacjach dotyczących potrzeb lub preferencji swojego dziecka uwzględnij jego zdanie; dzięki temu będzie się uczyło trudnej sztuki wyboru. Wyboru, który byłby akceptowany przez obie strony.

Chcecie żebym przeczytała bajkę o "Kocie w butach", czy "Jasiu i Małgosi"?

- ✘ **okaż szacunek dla zmagania dziecka** – weź pod uwagę zaangażowanie dziecka i pozwól mu popełniać błędy.

ZAMIAST

Daj mi ten pędzel kochanie. Zaraz wszystko będzie w farbie...

OKAŻ SZACUNEK

Malowanie to duży wysiłek i może sprawiać trudność. Żeby farba tak nie kapiała, trzeba postukać pędzlem o wiaderko.

- ✘ **okaż zainteresowanie** - zamiast zadawać zbyt wiele pytań. Dziecko nie pamięta wszystkich szczegółów z dnia, ani nie potrafi ich ułożyć w chronologiczną całość. Kiedy przestaniemy bombardować je pytaniami, a zaczniemy z zainteresowaniem słuchać, co same mają do powiedzenia – odwdzięczą się nam większą otwartością i zaufaniem.

ZAMIAST

Jak było w przedszkolu? Dobrze się bawiłeś? A Mati był dzisiaj? Co jadłeś na posiłek. A byliście na spacerze?...

Hmmm...

OKAŻ ZAINTERESOWANIE

Witaj w domu!

- ✘ **nie spiesz się z daniem odpowiedzi** – zachęć je do dalszych dociekań - to rozwija myślenie. Dawanie natychmiastowych rad, moralizowanie, czy nieustanne pouczanie powoduje, że dziecko nie nabędzie umiejętności poszukiwania własnych rozwiązań.

ZAMIAST

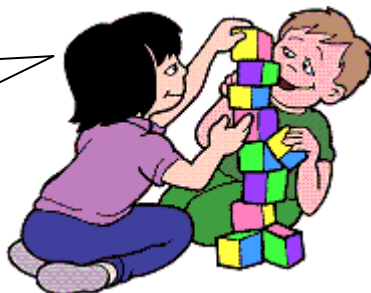
Dlatego, że nas bardzo kocha.

Dlaczego babcia odwiedza nas co tydzień?

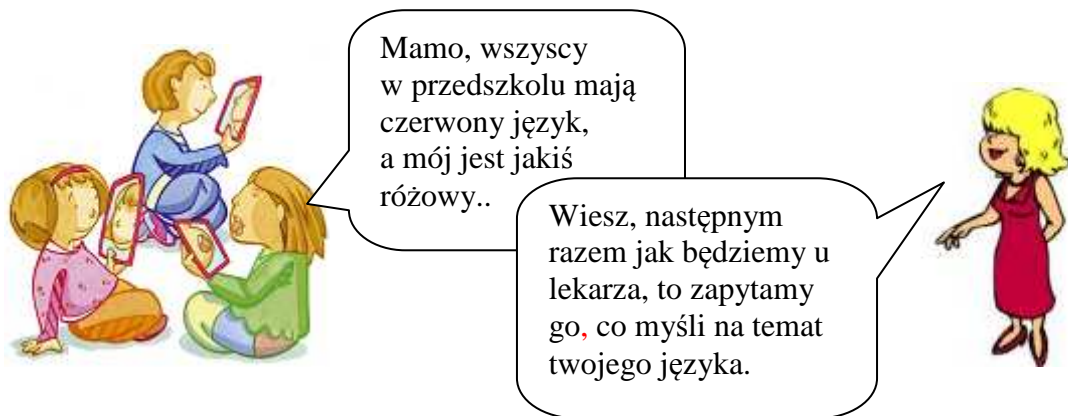
NIE SPIESZ SIĘ...

Zastanów się nad tym.
I jak myślisz, dlaczego?...

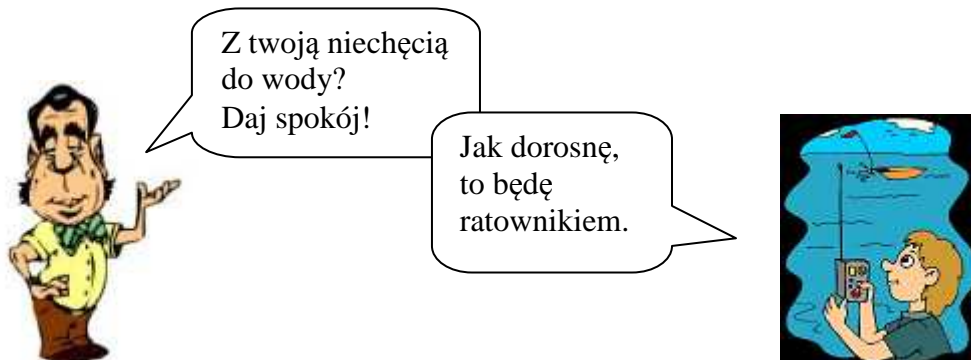
Dlaczego babcia odwiedza nas co tydzień?

- **zachęcaj dziecko do korzystania z cudzych rozwiązań** – to poszerzy jego horyzonty i nauczy go w przyszłości korzystać z wiedzy i doświadczeń innych osób.

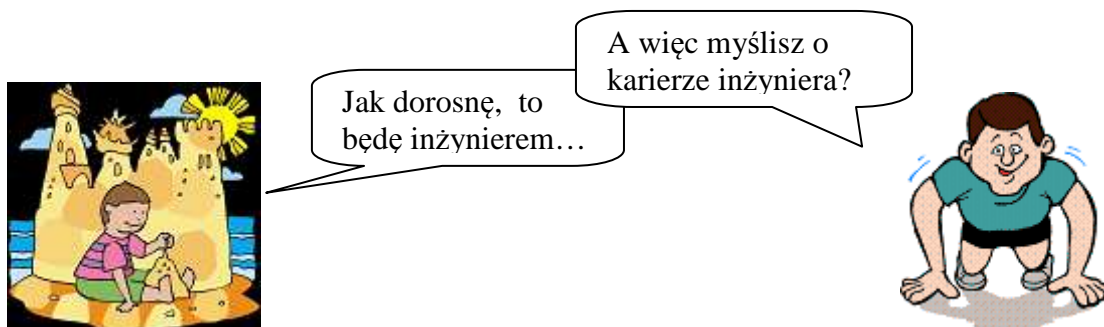

- **nie odbieraj mu nadziei** - niech marzy - jeszcze będzie miało czas na zweryfikowanie swoich planów. Zamiast przekonywać, zawstydzając malca, możemy wyrażać zaufanie do jego zdecydowanej gotowości.

ZAMIAST

NIE ODBIERAJ NADZIEI

Dobłą sposobnością do nauki samodzielności, odpowiedzialności i niezależności jest wyznaczenie naszemu maluchowi pewnych czynności związanych z obowiązkami domowymi. Oto kilka propozycji.

Obowiązki trzylatków:

- Sprzątanie po sobie zabawek, odkładanie ich na miejsce;
- Zamiatanie podłogi;
- Układanie na stole sztućców, talerzy i serwetek, niekoniecznie we właściwym porządku;
- Sprzątanie po sobie po skończonym posiłku;
- Odkładanie naczyń do zlewu;
- Uczucie się podejmowania prostych decyzji poprzez wybór jednej z dwóch możliwości, np. wybór tego, co będzie na śniadanie;
- Współpraca przy nauce czystości;
- Rozbieranie i ubieranie się z pomocą rodziców;
- Pomoc przy wkładaniu zakupów na dolne półki lodówki;
- Przynoszenie gazety;
- Pomoc przy planowaniu prostych posiłków;
- Pomoc przy karmieniu zwierząt domowych;
- Segregowanie i wspólne wyrzucanie śmieci;
- Odwieszanie bluz i kurtek na niskie wieszaki;

Obowiązki czterolatek:

- ✚ nakrywanie do stołu;
- ✚ wkładanie zakupów do lodówki;
- ✚ pomoc w sporządzaniu listy zakupów oraz w zakupach przez wkładanie ich do koszyka;
- ✚ regularne karmienie zwierząt domowych;
- ✚ pomoc w pracach na podwórzu i w ogrodzie;
- ✚ pomaganie w odkurzaniu, ścieraniu kurzu i zamiataniu;
- ✚ smarowanie kanapek masłem lub dżemem (itp.);
- ✚ przygotowywanie płatków z mlekiem;
- ✚ trzymanie ręcznego miksera przy robieniu ciasta;
- ✚ wyjmowanie listów ze skrzynki;
- ✚ informowanie rodziców o tym, gdzie dziecko idzie się bawić;
- ✚ odwieszanie kurtki i plecaka na specjalny, niski wieszak w szafie;
- ✚ przynoszenie mleka sprzed drzwi (jeżeli jest tam dostarczane);
- ✚ odkładanie na miejsce zabawek i innych przedmiotów;

Obowiązki pięcioletków:

- pomoc przy planowaniu posiłków i codziennych zakupów;
- przygotowanie prostego śniadania lub kanapek;
- sprzątanie po sobie po skończonym posiłku;
- nakrywanie do stołu we właściwy sposób;
- ścielenie łóżka i sprzątanie swojego pokoju;
- wybieranie ubrań z pomocą rodziców i samodzielne ubieranie się;
- wkładanie brudnych ubrań do kosza z brudną bielizną;
- odkładanie czystych ubrań do szafy;
- poprawne odbieranie telefonów;

- pomoc przy myciu samochodu;
- wynoszenie śmieci;
- karmienie zwierząt domowych;
- wiązanie sznurowadeł;
- pomoc w czesaniu się (czesanie i szczotkowanie włosów);
- wyjmowanie naczyń ze zmywarki i odkładanie ich na miejsce;

Obowiązki sześciolatek:

- samodzielne wybieranie ubrań w zależności od pogody i okoliczności;
- podlewanie kwiatów;
- obieranie warzyw;
- przygotowywanie pod nadzorem rodziców prostych potraw (takich jak omlet, kisiel, tosty, jajecznica);
- przygotowywanie drugiego śniadania do szkoły;
- odwieszanie ubrań do szafy;
- przynoszenie drewna do kominka;
- wyprowadzanie psa na spacer;
- zawiązywanie sznurowadeł;
- grabienie liści i pielenie chwastów;

Jednym z podstawowych celów wychowania jest uniezależnienie się dzieci od rodziców. Przez szereg lat uczymy ich, jak stać się niezależnymi, samodzielnymi ludźmi. Dajemy im naszą miłość, pracę, wiedzę i doświadczenie, aby pewnego dnia on lub ona mieli wewnętrzną odwagę, by nas opuścić - aby byli zdolni do samodzielnego życia. Uczenie dzieci samodzielności już w wieku przedszkolnym będzie dobrym fundamentem dla ich dorosłości, dlatego wyznaczanie im różnych obowiązków połączone z odpowiednimi komunikatami może przynieść bardzo dobre efekty. Pamiętajmy również, że tej nauce zawsze powinna towarzyszyć dostępność rodzica względem dziecka, tzn. możliwość pójścia do rodziców i skorzystania z ich wsparcia, kiedy tylko nasi malcy będą tego potrzebowali.

opracowanie
mgr Anna Konopka

Bibliografia:

1. M. Przetacznik - Gierowska, M. Tyszkowa, Psychologia rozwoju człowieka, Tom I, PWN 2011;
2. M. Tyszkowa, Aktywność i działalność dzieci i młodzieży, Warszawa 1977;
3. A. Birch, T. Malim, Psychologia rozwojowa w zarysie, Warszawa 1998;
4. R. J. MacKenzie, Kiedy pozwolić? Kiedy zabronić?, Gdańsk 2008;
5. A. Faber, E. Mazlish, Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły, Poznań 1998;
6. T. Gordon, Wychowanie bez porażek, Warszawa 1991;

Obrazki zostały pobrane z następującej strony internetowej:

http://chomikuj.pl/kisasik/SZKO*c5*81A+-+NAUCZANIE+ZINTEGROWANE/Clip+art